Československá anarchistická federace

Československá anarchistická federace (ČSAF) sdružuje místní skupiny a jednotlivce, kteří se hlásí k anarchistickým myšlenkám. Jsme svobodomyslný kolektiv sdružující pracující, nezaměstnané a studenty na anarchistických zásadách. Rozumíme tím federalismus, samosprávu a aktivitu zdola. Nemáme žádné vůdce, všechna rozhodnutí jsou přijímána všemi členy, případné funkce jsou volitelné a kdykoli odvolatelné zdola. ČSAF usiluje o vytvoření svobodné a samosprávné společnosti založené na územní a výrobní samosprávě, federalismu, rovnosti, solidaritě a sociální spravedlnosti. Společnosti, kterou budeme spravovat my samotní – obyčejní lidé – pracující, studenti a důchodci.

ČSAF se věnuje propagaci anarchistických myšlenek a materiálů, různorodým akcím, aktivitám a kampaním, které považuje za důležité. Sdílíš podobné myšlenky a myslíš si, že organizovaním můžeme snadněji dosáhnout spousty věcí, snadněji a účinněji bránit svá práva a prosazovat své potřeby? Přidej se k ČSAF nebo s námi spolupracuj.

WWW.CSAF.CZ

Anarchismus a feminismus

Nakladatelství Československé anarchistické federace

zorganizována společnost. Jestliže má být dosaženo anarchistické revoluce, která má přetrvat, společnost musí být zásadně zreorganizována a jednotlivci musí zásadně přehodnotit způsob, jakým jednají. Aby bylo jasno - nejsem pro to, z čeho jsou feministky často obviňovány - že pokud začneme řešit sexismus, tak všechno ostatní z toho vyplyne. Tvrdím, že boj za změnu se musí odehrát na všech rovinách, nikoli jen v politice, na demonstracích a kdekoli jinde, ale rovněž ve sféře našich osobních vztahů s dalšími lidmi. Feministky se vždy velice dobře zabývaly otázkami na mnoha odlišných úrovních a z mnoha odlišných aspektů společnosti. Tento způsob mnohodimenzionálního přístupu je krajně nezbytný a mimořádně efektivní. Říkám, že anarchisté jen získají, když mu budou věnovat větší pozornost. Je ve vlastním zájmu anarchismu pokusit se rozbít hierarchické struktury ve společnosti, ať už existují kdekoli. O tom je většinou anarchismus. Nejužitečnější a nepraktičtější práci v této oblasti ale v současné době odvádějí feministky. Anarchisté a anarchismus by značně získali, kdyby se do ní více zapojili.

Na téma obecné reorganizace společnosti a toho, jak si anarchisté tradičně představují tento proces, bych chtěla říci ještě poslední věc. Tradiční anarchistickou ideou víceméně bylo, že musíte zničit současnou společnost - odstranit vládu apod. - než ji budete moci nahradit něčím odlišným. Anarchisté soudržně zdůrazňovali, že by bylo nesmyslné a svévolné zformulovat zcela přesnou strukturu porevoluční společnosti před revolucí, protože pro nás, utlačované jednotlivce, je nemožné absolutně vědět, jak by se svobodní jednotlivci chtěli sami organizovat - a v každém případě jejich organizace musí povstat z jejich zájmů a skutečností doby, v níž žijí. Souhlasím s tím, ale nesouhlasím s názorem, že je tedy nutné - nebo vůbec mo□né - čekat až na revoluci - ať k ní dojde kdykoli - se zahájením organizování společnosti odlišným způsobem. Utopická společnost a dnešní společnost nejsou statické entity, které zde existují a hle - bum! - revoluce - a najednou tu máme něco jiného. Společnost,

práv v jakékoli formě jsem nejnaléhavěji pohnuta a pobouřena. Co to ale jsou lidská práva? Mohli bychom sestavit jejich seznam: právo nebýt mučen, právo na potraviny, právo na svobodu projevu a smýšlení atd. atd. - ale co je všechno společně charakterizuje? Jaké je mezi nimi spojení? Ve snaze odvodit formulaci základního lidského práva, od něhož mohou být odvozena všechna další, přicházím s následujícím: právo jednotlivého člověka žít a rozvíjet se jakýmkoli pociťovaným způsobem v jakémkoli možném rozsahu, přičemž ona touha a rozsah se zakládají pouze na osobním výběru a uznání jednotlivce. To není přesně anarchistická formulace, ale jistě je v souladu s anarchismem.

Moje koncepce lidských práv se odvozuje od mé koncepce, co jsou lidé. Lidé jsou vrozeně tvořivé bytosti. Tvorba je výraz, který byl povětšinou spojován s bohem a umělci, ale všichni lidé jsou tvořiví. Používat jazyk je neuvěřitelně tvořivá aktivita, dokonce i když řečník nemusí sdělovat nic obzvláště zajímavého. Myšlení je tvořivé dokonce i když jednoduše přemýšlíme o tom, co si dáme k večeři, nebo za jak dlouho půjdeme dnes večer do hospody. Jednat v okolním světě je mimořádně tvořivé - svět se neustále transformuje pokaždé, když jdu po ulici nebo přestěhuji něco v místnosti, kde žiji. Tím, že jsem se rozhodla něco udělat a pak to udělala, jsem něco vytvořila, protože jsem způsobila změnu, vytvořila něco, co předtím nebylo. Tvořivost je jedna z věcí, které nás zásadním způsobem definují jako lidské bytosti a právě tato snaha využít a rozvíjet náš tvořivý potenciál je nejskutečněji lidská a nejpravdivěji svobodná. Myslím, že proto Bakunin trval na tom, že svobodu nacházíme uvnitř společnosti a nikoli v izolaci od ní. Lidé vyžadují interakci s dalšími lidmi, aby rozvíjeli svůj tvořivý potenciál. Naše svoboda a tvořivost, kvalita našich životů je posilována, nikoli omezována, svobodou a tvořivostí dalších. Anarchismus zásadně podporuje práva jednotlivců žít tvořivě své životy a být svobodní. Pohrdá státem, protože funkcí státu je omezovat a ohraničovat - pokud ne přímo zničit - tvořivost jednotlivce -

společnosti na úsvitu revoluce. Jedním problémem, který jsem vždy měla s myšlenkou anarchistické revoluce, je to, že je samozřejmě naprosto správné odstranit vládu, ale pokud se vám nepodařilo zásadně přestrukturovat společnost, zničení vlády vytvoří pouze mocenské vakuum, které bude nakonec zaplněno jinou vládou. Vláda není prostě pouze skupinou lidí - jednotlivci, kteří zasedají ve Westminsteru - a tito lidé přicházejí a odcházejí, ale vláda zůstává. Vláda je koncepcí, která proniká všemi aspekty a úrovněmi společnosti. Vláda je výrazem způsobu, kterým je společnost strukturována: je strukturována hierarchicky. Abychom vůbec něco změnili - a změnili vše - je to právě tato hierarchická struktura, která musí být proměněna. Hierarchie je ale všudypřítomná, dokonce i v lidských myslích. A hle, dokonce i v myslích mnoha anarchistů. V této společnosti myslíme a jednáme hierarchickým způsobem a nečinit tak si vyžaduje ohromné úsilí. Ke skutečné změně ale může dojít pouze prostřednictvím tohoto úsilí. Revoluce je dobrým důvodem, proč vůbec pokračovat v práci, protože je nezbytné na všech úrovních této společnosti udržovat napětí ve snaze v konečném důsledku způsobit, aby se všechny tyto úrovně zřítily jedna na druhou. Vnitřní boj a boj v oblasti našich nejbližších vztahů musí být pro dosažení konečného cíle udržován stejným způsobem.

Sexismus je symptomem zvnitřnění hierarchie. Otázky, které jej obklopují, musí být konfrontovány nyní, nikoli později. Vzhledem k zájmům a starostem anarchismu jsou ústřední, nikoli okrajové. Feminismus není záležitost žen, je to záležitost společenská. Jeho konečným cílem není nic menšího než úplné přestrukturování společnosti rovnostářským a nehierarchickým způsobem. To je něco, o co by se anarchisté měli hluboce zajímat.

Když zde hovořím o feminismu, hovořím znovu o své koncepci feminismu, ale je to koncepce, kterou sdílí většina specificky pokročilejších moderních feministek. Hierarchie

bych to poněkud odlišněji. Feminismus se také zabývá svobodou a tvořivostí. Jedním z prvních požadavků, které feministky vznesly, a jednou z prvních bitev, kterou svedly, bylo právo žen na vzdělání. Když vzdělání vezmeme v jeho nejlepším smyslu, nikoli jako prostředek indoktrinace, ale jako příležitost rozvinout své já a zkoumat svět, vzdělání je zásadní součástí lidské tvořivosti. Dokonce i když k němu nedochází ve školách (kde k němu naneštěstí nedochází vůbec), učit se je vrozená tužba lidských bytostí. Nemohu si představit, že bych musela žít ve společnosti, v níž by mě bylo sděleno, že nejsem schopna naučit se číst a psát, protože jsem žena. Jak frustrující! Přeci jenom je to ale poněkud odlišné od situace, kdy vám řeknou, že nemůžete studovat, protože jste chudý, nebo nemáte patřičný původ - což jsou stejně strašné nehoráznosti - ale nenarušují vaši mysl zcela totožným způsobem. Jsou to vnější faktory a přestože se snaží omezovat, nemohou se dotknout vašeho vnitřního ducha. Ale když vám nejen sdělí, že vzdělání je pro vás nedostupné, ale že jste jej ve skutečnosti neschopna kvůli svému genderu - to znamená útok na vaši vnitřní realitu. Pokud společnost podporuje takovou koncepci, jak obtížné je proti ní bojovat! Není to pouze věc boje za právo na vzdělání, ale musíte hájit svou samotnou životaschopnost jako lidské bytosti. O mnoha těchto věcech je feminismus a proti mnohému podobnému musí bojovat - za uznání žen jako lidských bytostí se stejnými schopnostmi pro svobodu, inteligenci a tvořivost, kterými disponují všechny lidské bytosti.

Anarchismus ale chce, aby všichni byli svobodní a tvořiví - aby žili tak, jak uznají za vhodné - tak proč by ženy neměly být jednoduše začleněny do sféry anarchismu? Proč nebýt feministkou stejně tak jako anarchistkou? V anarchistických, sociálně demokratických a bolševických kruzích se často hovořilo o tom, jestli je vůbec nezbytné separátní feministické hnutí a jestli ve skutečnosti nefunguje ve smyslu umenšování solidarity a obecně neslouží jen vyvolávání zmatku. (Zde znovu poznamenávám, že od žen je požaduje obrana jejich

vlastní životaschopnosti). Všeobecný předpoklad byl nebo v případě těchto hnutí stále je takový, že se snaží změnit situaci pro každého a že pouze po revoluci, když bude nastolena svobodná společnost, se zlepší situace žen. Ženy by tedy měly poslušně sedět, přidat se k revoluci a přestat se pokoušet otevírat otázky, které jsou rozdělující a neměli bychom se jimi v daný moment zabývat.

Existují početné důvody, proč tato obecná zásada nikdy nepostačovala. Jedním z nich je to, že odsunutí otázky sexismu až na později způsobilo, že touto otázkou se v levicových kruzích většinou nikdo nezabýval, což znamená, že kde je sexismus přítomen - a kde je důrazný - proti němu většinou nikdo nevystoupí. Mnoho žen se v minulosti rozhodlo odejít z anarchistických nebo levicových skupin a zvolit si práci ve výlučně ženských skupinách nikoli proto (jak někteří podle všeho věří), že nenávidí muže, ale že ve skutečnosti je pro ženu téměř nemožné, aby pracovala jako anarchistka - revolucionářka nebo dokonce i jako lidská bytost tam, kde je sexismus přítomen, ale nekonfrontován. Nedávno jsem četla jednu esej o SPD (německá sociální demokracie) a bylo skutečně šokující, s čím se zde ženy musely vyrovnat. V tisku SPD se na ženy otevřeně útočilo. Jeden muž nakonec prohlásil, že pokud by ženám bylo dovoleno, aby volně urážlivě a zlovolně útočily na muže jako na gender stejně tak, jako bylo mužům umožněno útočit na ženy, tak by byl jednoduše přinucen odejít ze hnutí. Mnoho žen to cítilo stejně, a nakonec navzdory revolučnímu duchu - nebo dokonce kvůli němu - se musely s hnutím rozloučit.

Ženy se setkaly s podobnými zážitky dokonce i v předpokládaně svobodomyslných anarchistických skupinách. Pamatuji si na anarchistickou skupinu, v níž jsem se nacházela na počátku 80. let, kde se nás jednoho dne jedna žena, která nás navštívila, zeptala, proč je v do ní zapojeno tak málo žen. Tehdy jsem neprojevila svůj názor, protože kdykoli jsem to v této skupině učinila, byla jsem buď ignorována nebo mnou pohrdali, ale ve skutečnosti to byl

přesně ten důvod, proč bylo přítomno tak málo žen. (Ze stejného důvodu jsem nakonec sama tuto skupinu opustila, protože jsem se poučila - a taková jsou poučení z mládí - že mojí schválenou rolí v této skupině bylo sedět a mlčet a posilovat mužská ega tím, že jim budu pozorně naslouchat).

Skutečností je, že když jste žena, která se zpolitizovala - nebo dokonce zradikalizovala - chcete konstruktivně pracovat stejně jako kdokoli jiný a přijdete do skupiny a zjistíte, že se musíte setkávat se stejnými problémy, jaké máte s muži kdekoli jinde (kteří se ale alespoň nesnaží tvrdit, že jsou pokročilejší), je to neuvěřitelně, ale opravdu neuvěřitelně frustrující. Nemůžete efektivně pracovat, protože jsou vám neustále kladeny do cesty překážky. Nakonec prostě přesunete sebe a svoji práci do jiné skupiny – takové, která v tomto bodě bude nepochybně vykazovat feministické uvědomění a kde můžete skutečně něčeho dosáhnout. Skutečnost, že by muži a ženy s podobnými cíli nebyli schopni spolupracovat ve smíšené skupině, je nešťastná a dokonce určitým způsobem směšná. Tato situace ale přetrvá, pokud lidé v levicových skupinách nezačnou žít podle svých ideálů, čehož je součástí i to, že muži přestanou považovat sexismus za okrajovou záležitost, kterou se budeme zabývat později. Nemůžeme se považovat za ty, kteří bojují za svobodu, když ve skutečnosti jsme souběžně zapojeni v prodlužování útlaku.

Dalším důvodem, proč není uspokojivé odložit feministické otázky na později, je skutečnost, že útlak žen má skutečně jiný charakter, než útlak chudých a pracující třídy. Jistým způsobem se blíží podstatě rasismu, proto□e rasismus se rovněž zabývá degradací a upíráním životaschopnosti lidských bytostí - v západní kultuře těch, které nejsou „bílé„. Stále ale existuje další důvod pro neodložení feministických otázek na později, a to podivný způsob kterým jsou ženy separovány od společnosti, ale stále v ní zahrnuty. Sexismus prochází všemi třídními a etnickými hranicemi. Útočí zevnitř. Jednoduše není pravda, že sexismus spontánně zmizí ze

schopnost svobodné interakce se světem. Anarchismus se ani nenechává chytit do liberální pasti pohledu na stát jako určitým způsobem nezbytný předpoklad pro schopnost jednotlivců participovat na světě. Liberální filozofové jako (například) Rousseau se nemohou zbavit myšlenky státu, protože pro ně život ve společnosti není přirozeným stavem člověka. Pro Rousseaua jsou lidé přirozeně svobodní, ale schopni skutečně užívat své svobody pouze v izolaci od ostatních lidských bytostí. Pokud by si lidé přáli se sdružit, mohou tak učinit pouze prostřednictvím obětování části své svobody - tím, že uzavřou vzájemně omezující smlouvu a podřídí se vládě, státu.

Postoj anarchistů je mnohem pozitivnější. Setrváním na skutečnosti, že společnost představuje přirozený stav, v němž lidé žijí, dosahují zároveň na svobodu a společnost. Společnost, která je přirozeným prostředím, nepotřebuje stát, aby se objevil a zorganizoval ji. Organizuje se sama. Stát se ve skutečnosti staví nepřátelsky k jejímu organizování. Stát má daleko k tomu, aby byl jediným faktorem, umožňujícím existenci společnosti a ve skutečnosti se aktivně podílí na jejím narušování. Stát se pokouší - a musí tak činit ze své samotné podstaty - o rozbití přirozených lidských svazků a jejich přesměrování takovým způsobem, aby sloužily jeho vlastnímu mocenskému účelu. V tomto procesu ničí lidské bytosti.

Víceméně kvůli tomu jsem tedy anarchistka: protože věřím, že lidská společnost je přirozená a sebe-organizující se, protože věřím, že lidské bytosti se uskutečňují prostřednictvím svobody a tvořivosti (které navzájem identifikuji), že svoboda a tvořivost mohou fungovat pouze prostřednictvím přirozené vzájemné lidské interakce se světem a že stát se musí nezbytně snažit zabránit tomu, aby si lidské bytosti uvědomily tuto funkci, obecně ohraničující jejich svobodu a otravující atmosféru, v níž rozkvétá.

V zásadě ze stejného důvodu jsem i feministkou, ale vyjádřila

byla ve feministických kruzích intenzivně diskutována již od 80. let. Feminismus sám vznikl s tím, jak ženy požadovaly prosté právo být svobodné a využívat svůj tvořivý potenciál - aby žily jako lidské bytosti. Je pravda, že většina aktivit feminismu se zabývala vydobytím přístupu žen k plodům společnosti - bohatství, moci a vzdělání - často bez pokusu změnit tuto společnost významnějším způsobem. Pro mne je obtížné kritizovat tyto snahy tvrdším způsobem, protože já z nich osobně mám ohromný prospěch - před pouhými 50 lety by pro mne například bylo velice obtížné dostat se na univerzitu. Integrace žen do dominantní sociální struktury ale není konečným cílem feminismu a jak ženy dosahovaly širšího přístupu ke vzdělání, veřejným strukturám a tisku, stále lépe byly schopny vyslovit a zkoumat to, co bylo jejich konečným cílem. Protože proč se vůbec vyskytuje sexismus? Vyskytuje se proto, že společnost, v níž žijeme, je založena na principu nadvlády. Vyskytuje se proto, že společnost je zorganizována hierarchicky. Nestačí, aby se ženy samy integrovaly do této hierarchické struktury, protože v konečném důsledku tato struktura nikdy nemůže zahrnout ženy stejným způsobem, jakým zahrnuje muže (přestože jak musím poznamenat, není dobrá ani pro muže!). Tato struktura musí být tedy proměněna jako taková. Většina ze současných feministických prací je nasměrována a zkoumá praktické metody vyvolání zásadní a rozsáhlé změny ve struktuře společnosti. Konečným cílem feminismu je přivést na svět něco velice podobného anarchistické utopii - sebe-organizující se společnost, založenou na svobodné interakci spíše než nadvládě.

Anarchismus selhal v plném využití svého potenciálu tím, že se omezil na kritiku vlády a nezadíval se pečlivě na strukturu společnosti jako takové. Mnoho moderních anarchistů se ale již začalo odklánět od myšlenky, že revoluce vyřeší vše. Tato idea je každopádně nedostatečná. Anarchistická kritika státu je vynikající, ale jak jsem poznamenala dříve, stát jednoduše neexistuje v současných ministerstvech a byrokraciích nebo v jakékoli vládě. Stát je funkcí způsobu, jakým je

Anarchismus a feminismus
Lisa Bendall

Dnes mám tedy hovořit na téma anarchismu a feminismu. Tyto pojmy jsou zvučné a mám pocit, že se ode mě očekává poskytnutí jakéhosi rozsáhlého a vyčerpávajícího přehledu historie obou hnutí ve vzájemném vztahu, že budu analyzovat tento vztah (nebo jeho nepřítomnost), kategorizovat vzájemné reakce s odkazy na jednotlivé teoretiky a obecně představím přehledný obrázek toho, co by se mohlo vejít pod střechu anarchismu a feminismu.

To by jistě udělalo velký dojem, ale já naprosto nemám v úmyslu provést veškerý tento rozbor, takže to, o čem budu hovořit, s minimem odkazů na významné teoretiky, jak jen to bude možné, bude moje vlastní koncepce anarchismu a feminismu. Proč jsem ráda, když mě nazývají anarchistkou? Proč se považuji za feministku? Jaký, pokud vůbec nějaký, je vztah mezi těmito dvěma hnutími? Co si mohou sdělit a jak to bude užitečné? (Znovu tak učiním z vlastní perspektivy).

Anarchismus a feminismus jsou pro mne zásadně totožné doktríny s rozdílnými odstíny kladení důrazu. Jejich základní principy (jak je chápu já), jsou podobné, pokud ne téměř identické. Obě se zabývají tvořivostí a svobodou a obě formulují společenskou kritiku, volající po rozsáhlé přestavbě. Aby bylo jisto, každá má viditelně odlišnou agendu, ale dnes večer budu dokládat to, že ať už jsou jejich metody nebo zdůraznění jakékoli, jejich utopické náhledy jsou ve skutečnosti pozoruhodně podobné a schopné velice užitečného propojení za účelem vytvoření rámce, podporujícího uskutečnění takového druhu změny, o které věřím, že by ji obě doktríny rády spatřily ve skutečnosti.

Proč se tedy považuji jak za anarchistku, tak za feministku? Když se ptám sama sebe, abych přišla na to, v co nejpevněji věřím, dostávám se k tomu, že ústředním bodem mého myšlení je koncepce lidských práv. Porušováním lidských

zvláště utopická společnost, není statickou strukturou - je organickým a proměnlivým procesem. Společnost, která je přirozeně sebe-organizovaná a v jejímž rámci jsou jednotlivci skutečně svobodní, si udrží svou integritu a svobodu pouze tím, že se bude neustále reorganizovat. Bude existovat ve stavu permanentní změny. To je další důvod, proč je nemožné v současnosti formulovat, jaká přesně bude anarchistická společnost, protože jako proces bude mnoha odlišnými věcmi a bude se neustále proměňovat.

Podobně společnost, v níž žijeme, je procesem (což je pravda o všech společnostech, dokonce i těch, které se snaží vzdorovat změně). Významnou součástí funkcí vlády je pokoušet se zpomalovat tento proces změny uvnitř naší společnosti. Změna ale je možná a nezbytná (dokonce je nevyhnutelná) do té míry, do jaké ji můžeme v současnosti dosáhnout. Zvyšujeme životaschopnost revoluce tím, že již nyní žijeme podle anarchistických - a feministických - zásad, bez ohledu na situaci panující v našem okolí. žít revolucí, to je, věřím, naše heslo.

Nevěřím, že změna se odehraje pomocí ničení a následného tvoření. Destrukce a tvorba jsou současnými okamžiky. Něco vytvořit znamená souběžně zničit něco jiného. Abychom transformovali současnou společenskou strukturu, musíme ji zničit tak, že ji simultánně nahradíme novou společenskou strukturou, vytvořenou zevnitř. Každé vlákno, které již dnes přidáváme k předivu nového obrazu, narušuje tradiční vzory a je to právě tento kontinuální proces, který způsobí, že staré vzory nakonec ustoupí. Jestliže pak v určitou dobu nastane klíčový a rozhodující okamžik zásadní změny, bude vyvolán nekonečným množstvím běžných a nerozhodujících okamžiků, které představují boj nesčetných jedinců za to, aby mohli žít svobodě a tvořivě. Budoucí společnost nebude touto mnohostí úsilí přímo determinována, ale z těchto snah se nakonec vynoří. Anarchismus a feminismus jsou obě konceptualizace, nezbytné pro takovou změnu a jsou schopné jejího vyvolání.